

Nr 65.

Av herr **Olovson** i Västerås, om livränta åt förre volontären *Carl Gustaf Vestlund*.

Genom olyckshändelse den 9 oktober 1925 vid dåvarande kungl. Västmanlands regemente blev volontären vid regementets 8 kompani nr 183 Carl Gustaf Vestlund genom ett löst skott, som träffade honom i högra ögat, så svårt skadad, att han ännu och sannolikt även för all framtid är urståndsatt att själv försörja sig.

Huru vid olyckstillfället tillgick, framgår av följande utslag, som meddelats vid sammanträde med regementskrigsrätten vid nämnda regemente den 2 mars 1926 i det mål, som med anledning av olyckshändelsen hänskjutits till krigsrättens handläggning:

»I målet är utrett, att då tjänstgörande vakten efter klockan sex eftermiddagen den 9 oktober 1925 upplöstes, furiren nr 152/7 Hilding Gustaf Grönvall i egenskap av vaktbefälhavare varken kommenderat »patron ur» eller genom visitering förvissat sig om, att vaktmanskapets gevär varit oladdade; att av de i vakten använda gevären, bland andra, ett tillhörigt volontären nr 147/8 Hildinger med isittande lösa skott blivit lagt på en bänk i kompanikorridoren; samt att volontären nr 272/8 Emil Thorsten Wizell därefter klockan omkring sju på aftonen tagit geväret ifråga och upplyft detsamma i färdigställning, därvid ett skott brunnit av och träffat volontären nr 183/8 Carl Gustaf Vestlund i ansiktet med påföljd att högra ögat så skadats, att detsamma måst uttagas, varjämte Vestlunds syn å vänstra ögat till ytterlighet nedsatts, på sätt i målet ingivet läkareintyg utvisar; men förekommer icke anledning till antagande, vare sig att Wizell avsiktligt avlossat skottet mot Vestlund eller att han ens ägt kännedom om, att geväret varit laddat eller osäkrat.

På grund härav finner regementskrigsrätten vad mot Wizell förekommit icke kunna svårare anses, än att han genom vårdslöshet ouppsåtligt varit vållande till den Vestlund tillfogade skada, men att Grönvalls försummelse i tjänsten icke är av sådan beskaffenhet, att han skäligen kan anses delaktig i nämnda vållande.

Regementskrigsrätten dömer alltså *dels* furiren nr 152/7 Hilding Gustaf Grönvall, jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten, att för försummelse i tjänsten undergå disciplinstraff av vaktarrest i fyra (4) dagar,

dels ock volontären nr 272/8 Emil Thorsten Wizell, jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten och 14 kapitlet 17 § första stycket allmänna strafflagen, jämförda med 131 § strafflagen för krigsmakten och 4 kapitlet 2 § allmänna strafflagen, att för vårdslöshet i fullgörande av tjänsteplikt undergå disciplinstraff av vaktarrest i femton (15) dagar och att för vållande till svår kroppsskada böta tvåhundra (200) kronor till kronan.

Saknar Wizell tillgång till böternas fulla gäldande, skola, jämlikt 36 § strafflagen för krigsmakten, såväl dessa som arreststraffet övergå till fängelse i tjugufem (28) dagar.

Regementskrigsrätten, som finner furiren Grönvall icke kunna åläggas någon ersättningskyldighet i målet, förpliktar volontären Wizell att till Vestlund utgiva *dels genast* för sveda och värk femhundra (500) kronor och för stadigarande lyte ettusen (1,000) kronor, *dels ock månatligen* att den 1 i varje månad förskottsvis gäldas etthundrafemtio (150) kronor, från det Vestlund slutat sin anställning vid krigsmakten, till dess Vestlund fyllt tjugufem år, samt därefter tvåhundra (200) kronor under Vestlunds återstående levnad.

Den, som med detta utslag icke åtnöjes etc.»

Över krigsrättens ifrågavarande utslag anfördes besvär hos Kungl. Maj:t och rikets krigshovrätt dels av krigsfiskalen vid regementet, Pettersson, och den skadade volontären Vestlund, dels ock av volontären vid samma regemente Wizell, som av krigsrätten ådömts skadeståndsskyldighet, samt furiren vid regementet Grönvall, och den 5 oktober 1926 meddelade krigshovrätten följande utslag i anledning av besvären:

»Kungl. krigshovrätten har tagit målet i övervägande och finner ej skäl att i anledning av Peterssons och Vestlunds besvär göra ändring i krigsrättens utslag.

Vidkommande åter Emil Thorsten Wizells fullföljda talan är väl i målet ådagalagt, att ifrågavarande skada, såsom i krigsrättens utslag angives, förorsakats av ett löst skott från ett volontären nr 147/8 Hildinger tilldelat gevär, som Emil Thorsten Wizell vid tillfället tagit från en bänk i kompanikorridoren och upplyftat i färdigställning,

men enär berörda gevär enligt gällande instruktion bort vid tillfället vara oladdat,

samt Emil Thorsten Wizell saknar varje anledning antaga motsatsen,

alltså och då vid sådant förhållande Emil Thorsten Wizell, vilkens förenämnda åtgörande med geväret icke innefattat åsidosättande av någon Emil Thorsten Wizell åliggande tjänsteplikt, icke kan anses hava därigenom gjort sig skyldig till vårdslöshet eller oförsiktighet, vadan den av skottet uppkomna skadan måste betraktas såsom tillkommen av våda,

prövar kungl. krigshovrätten lagligt att, med upphävande av krigsrättens utslag, såvitt Emil Thorsten Wizell rör, förklara den mot honom förda ansvars- och ersättningstalan icke kunna bifallas.

Kungl. krigshovrätten, som beviljat Emil Thorsten Wizell förmånen av fri rättegång, tillerkänner på hans begäran advokaten Gösta Arnvik, vilken biträtt Emil Thorsten Wizell i rättegången härstädes, för arbetet härmed ersättning av allmänna medel med i sådant avseende fordrat belopp, sjuttiofem kronor.

Talan mot kungl. krigshovrättens utslag må hos Kungl. Maj:t fullföljas av Vestlund. Det av Petersson å tjänstens vägnar utförda åtal må ej fullföljas av annan än i 30 kap. 6 § 3 mom. rättegångsbalken omförmäld åklagare.

Klagan föres genom besvär, vilka etc.»

Några besvär över krigshovrättens utslag anfördes icke; Vestlund har upplyst, att han icke då insåg vikten av att fullfölja målet.

Vestlund kvarstod i tjänst vid regementet till och med den 31 oktober 1926, då han meddelades avsked, samt anmäldes till erhållande av ersättning från riksförsäkringsanstalten.

Riksförsäkringsanstalten har också funnit Vestlund berättigad till ersättning, dels jämlikt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning med anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, dels också jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete.

Genom särskilda beslut har Vestlund av anstalten från och med den 1 november 1926 tillerkänts livränta, som genom slutligt beslut den 27 juni 1930 bestämts att utgå från och med den 1 juli samma år med 960 kronor för år, därav 720 kronor enligt 1909 års militärsättningsförordning och 240 kronor enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Härvid har ifrågavarande ögonskada ansetts medföra nedsättning av Vestlunds arbetsförmåga med 80 %, och Vestlunds arbetsförtjänst jämlikt bestämmelserna i § 9 i förenämnda lag beräknats till 1,800 kronor, varav vid bestämmande av livräntans storlek jämlikt särskild föreskrift i nämnda lag två tredjedelar tagits i betraktande. På därom av Vestlund gjord framställning har försäkringsrådet med stöd av stadgande i § 6 olycksfallsförsäkringslagen för beredande av utbildning åt Vestlund vid gymnastiskt institut den 26 augusti 1930 beslutat, att 100 kronor av enligt 1916 års lag utgående livränta finge utbytas emot ett kapital för en gång av 1,790 kronor, till följd varav ifrågavarande livränta från och med den 26 augusti 1930 av anstalten utgår med 140 kronor per år räknat.

Vestlund har sedermera dels hos försäkringsrådet, dels hos Kungl. Maj:t anhållit, att den till honom utgående livräntan måtte höjas genom att den för honom fastställda arbetsförtjänsten beräknats till högre belopp, men ha hans framställningar icke föranlett någon åtgärd; besluten äro meddelade av försäkringsrådet den 22 juni 1933 och av Kungl. Maj:t den 1 december 1933.

Vestlund hade givetvis bort överklaga krigshovrättens utslag för att i högsta instans få målet avdömt, och det kan också ifrågasättas, huruvida han icke bort genom stämning på kronan anhängiggöra talan i syfte att få sina ersättningsanspråk till de av krigsrätten godkända beloppen fastställda och utdömda; enligt § 13 i 1909 års militärsättningsförordning äger ju ersättnings sökande, som icke åtnöjes med honom enligt samma förordning tillerkänd ersättning, att genom stämning anhängiggöra sin talan. Härifrån har Vestlund dock avstått.

Vestlund befinner sig nu i stora svårigheter. Hans synförmåga är till ytterlighet nedsatt — det ena ögat är ju förlorat, och å det andra är synen allenast $\frac{1}{10}$ av den normala — och ehuru han på olika sätt sökt ordna så, att han kunnat erhålla lämpligt arbete, har han icke lyckats. Han har sålunda genomgått en teoretisk och praktisk kurs i massage och sjukgymnastik m. m. och i nämnda kurs förvärvat goda vitsord, och han har vidare vintrarna 1928—1930 genomgått en 3-årig kurs vid Tärna folkhögskola. Han har vid sina studiers bedrivande hela tiden måst läsa med användande av förstoringsglas, vilket enbart detta vittnar om hans energi och allvarliga försök att ordna för sin utkomst. På grund av sin nedsatta synförmåga kan han icke erhålla anställning vid

allmän inrättning, där han kunde ha användning för sin utbildning till sjukgymnast och massör, och hos privata företagare anser man sig av samma skäl icke kunna anställa honom. Endast vid enstaka tillfällen har han kunnat erhålla någon inkomst genom eget arbete, dock har hans arbetsinkomst icke något år överstigit ett belopp av 100 kronor. På grund av det iråkade olycksfallet har han alltså förlorat sina försörjningsmöjligheter, och den ersättning, som utgår till honom, är så ringa, att han svårligen allenast med hjälp därav kan försörja sig. Då han dessutom är alldeles ensamstående, är det givet, att han är i behov av ytterligare understöd.

Det synes mig skäligt, att han får komma i åtnjutande av den ersättning, som krigsrätten vid Västmanlands regemente jämlikt ovan återgivna utslag tillerkände honom. Den omständigheten, att volontären Wizell, vilken av krigsrätten ansågs skadeståndsskyldig, genom krigshovrättens utslag befriades från skadeståndsskyldighet, bör icke beröva Vestlund den ersättning, som av krigsrätten ansågs skälig. Vestlund är ju icke till någon del skyld till olyckshändelsen, även om andra befunnits vara oskyldiga till skadans uppkomst.

I andra liknande fall, där vederbörande anhängiggjort talan mot kronan, har staten måst vidkännas kostnader utöver dem, som utgå jämlikt militärsämningsförfordningen och lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Jag ber få återropa t. ex. det ersättningsmål, som föranledde Kungl. Maj:ts proposition nr 76 till 1930 års riksdag och riksdagens i anledning därav fattade beslut. Visserligen förelåg i återropade fallet en Kungl. Maj:ts dom rörande kronans skyldighet att solidariskt med vissa personer — dessa ha dock senare genom särskilt riksdagsbeslut befriats från skyldigheten — erlægga skadestånd, men i sak ändrar detta intet. Även här ifrågavarande Vestlund har skadats genom olyckshändelse av liknande art under sin militära anställning, och Vestlund måste anses ha lidit större men än den i nämnda proposition omnämnda furiren. Billighet och rättvisa bjuder därför, att Vestlund av riksdagen beredes högre ersättning än den honom hittills tillerkända, helst som det att döma efter utgången av ovan återropade mål och andra liknande finns anledning antaga, att Vestlund, om han uttagit stämning på kronan, torde blivit tillerkänd högre ersättning; genom att han avstått från rättegång ha kronans kostnader minskats.

Ersättningen till Vestlund, som nu uppnått en ålder av 26 år, bör från och med den 1 juli 1934 utgå med det belopp, som av krigsrätten vid Västmanlands regemente i förenämnda utslaget av den 2 mars 1926 ansågs skälig, nämligen 200 kronor per månad eller 2,400 kronor för år.

Avskrifter av de handlingar, som kunna vara av betydelse för ärendets prövning, komma att av mig överlämnas till vederbörande utskott.

Då Vestlund förut tillerkänts livränta med 960 kronor per år, tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen måtte bevilja förre volontären vid förutvarande kungl. Västmanlands regemente Carl Gustaf Vestlund, förutom den livränta han jämlikt gällande bestämmelse uppbär från riksförsäkringsanstalten, en årlig livränta att utgå från anslaget till allmänna indragningsstaten av 1,440 kronor.

Stockholm den 17 januari 1934.

Emil Olovson,
Västerås.